

A9-0019/2022

3.2.2022

PRANEŠIMAS

2020 m. ES pilietybės ataskaita. Galių piliečiams suteikimas ir jų teisių apsauga
(2021/2099(INI))

Peticijų komitetas

Pranešėja: Yana Toom

TURINYS

	Psl.
PASIŪLYMAS DĒL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS	3
AIŠKINAMOJI DALIS	14
INFORMACIJA APIE PRIĒMIMĄ ATSAKINGAME KOMITETE	15
GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS ATSAKINGAME KOMITETE	16

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

2020 m. ES pilietybės ataskaita. Galių piliečiams suteikimas ir jų teisių apsauga (2021/2099(INI))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 2, 6 ir 9–12 straipsnius ir į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 18–25 straipsnius,
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 21 ir 39–46 straipsnius,
- atsižvelgdamas į SESV 24 straipsnio 2 dalyje ir 227 straipsnyje ir Chartijos 44 straipsnyje įtvirtintą teisę pateikti Europos Parlamentui peticiją,
- atsižvelgdamas į 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje¹ (Laisvo judėjimo direktyva),
- atsižvelgdamas į 1994 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvą 94/80/EB, nustatančią išsamias priemones Sąjungos piliečiams, gyvenantiems valstybėje narėje ir nesantiems jos piliečiais, naudotis balsavimo teise ir būti kandidatais per vietos savivaldos rinkimus², ir 1993 m. gruodžio 6 d. Tarybos direktyvą 93/109/EB, nustatančią išsamias priemones Sąjungos piliečiams, gyvenantiems valstybėje narėje ir nesantiems šios valstybės piliečiais, naudotis balsavimo teise ir būti kandidatais per Europos Parlamento rinkimus³,
- atsižvelgdamas į 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 810/2009, nustatantį Bendrijos vizų kodeksą (Vizų kodeksas)⁴,
- atsižvelgdamas į 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo⁵,
- atsižvelgdamas į 2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyvą 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso⁶,
- atsižvelgdamas į 2020 m. gruodžio 15 d. Komisijos ataskaitą „2020 m. ES pilietybės ataskaita. Galių piliečiams suteikimas ir jų teisių apsauga“ (COM(2020)0730),
- atsižvelgdamas į 2020 m. gruodžio 15 d. Komisijos ataskaitą pagal SESV 25 straipsnį „Pažanga, padaryta siekiant veiksmingos ES pilietybės 2016–2020 m.“

¹ OL L 158, 2004 4 30, p. 77.

² OL L 368, 1994 12 31, p. 38.

³ OL L 329, 1993 12 30, p. 34.

⁴ OL L 243, 2009 9 15, p. 1.

⁵ OL L 338, 2003 12 23, p. 1.

⁶ OL L 16, 2004 1 23, p. 44.

(COM(2020)0731),

- atsižvelgdamas į 2020 m. vykusią Komisijos viešųjų konsultacijų dėl ES piliečių teisių rezultatus ir 2020 m. liepos mėn. paskelbtos greitosios „Eurobarometro“ apklausos Nr. 485 dėl Europos Sąjungos pilietybės ir demokratijos rezultatus, iš kurių matyti, kad COVID-19 pandemijos metu daugelis ES piliečių susidūrė su sunkumais norėdami gauti sveikatos priežiūros paslaugas, vaikų priežiūros paramą, informaciją apie sienų apribojimus ir kt.,
- atsižvelgdamas į savo 2017 m. gruodžio 12 d. rezoliuciją „2017 m. ES pilietybės ataskaita. Piliečių teisių stiprinimas demokratinėse pokyčiuose Sąjungoje“⁷,
- atsižvelgdamas į savo 2019 m. vasario 12 d. rezoliuciją dėl Sutarties nuostatų, susijusių su ES pilietybe, įgyvendinimo⁸,
- atsižvelgdamas į 2020 m. birželio 17 d. Komisijos ataskaitą dėl demografinių pokyčių poveikio,
- atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją,
- atsižvelgdamas į 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2102 dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo⁹,
- atsižvelgdamas į Komisijos 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategiją,
- atsižvelgdamas į 2021 m. sausio 27 d. žaliąją knygą dėl senėjimo „Kartų solidarumo ir tarpusavio atsakomybės puoselėjimas“ (COM(2021)0050);
- atsižvelgdamas į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto 2019 m. kovo 20 d. informacinį pranešimą „Realios neįgaliųjų teisės balsuoti Europos Parlamento rinkimuose“,
- atsižvelgdamas į savo 2020 m. lapkričio 24 d. rezoliuciją dėl Šengeno sistemos ir priemonių, kurių imtasi per COVID-19 krizę¹⁰ ir 2020 m. rugsėjo 17 d. rezoliuciją „COVID-19: ES koordinavimas atliekant sveikatos būklės vertinimus ir rizikos klasifikaciją bei poveikis Šengeno erdvei ir bendrajai rinkai“¹¹,
- atsižvelgdamas į savo 2020 m. birželio 19 d. rezoliuciją dėl tarpvalstybinių ir sezoninių darbuotojų apsaugos Europoje COVID-19 krizės metu¹²,
- atsižvelgdamas į savo 2020 m. liepos 8 d. rezoliuciją dėl intelekto sutrikimų turinčių asmenų ir jų šeimų teisių COVID-19 krizės metu¹³,

---

⁷ OL C 369, 2018 10 11, p. 11.

⁸ OL C 449, 2020 12 23, p. 6.

⁹ OL L 327, 2016 12 2, p. 1.

¹⁰ OL C 425, 2021 10 20, p. 7.

¹¹ OL C 385, 2021 9 22, p. 159.

¹² OL C 362, 2021 9 8, p. 82.

¹³ OL C 371, 2021 9 15, p. 6.

- atsižvelgdamas į savo 2020 m. lapkričio 24 d. rezoliuciją dėl benamystės lygio mažinimo ES¹⁴,
- atsižvelgdamas į savo 2020 m. gruodžio 17 d. rezoliuciją dėl Europos piliečių iniciatyvos „*Minority SafePack* – milijonas parašų už įvairovę Europoje“¹⁵ ir 2018 m. vasario 7 d. rezoliuciją dėl mažumų ES valstybėse narėse apsaugos ir nediskriminavimo¹⁶,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. rugsėjo 14 d. rezoliuciją dėl LGBTIQ asmenų teisių ES¹⁷,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. spalio 7 d. rezoliuciją „Neįgaliųjų apsauga teikiant peticijas: įgyta patirtis“¹⁸,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. kovo 11 d. rezoliuciją dėl metinio pranešimo apie Europos ombudsmeno 2019 m. veiklą¹⁹, ir 2020 m. sausio 16 d. rezoliuciją dėl metinio pranešimo apie Europos ombudsmeno 2018 m. veiklą²⁰,
- atsižvelgdamas į savo 2020 m. gruodžio 17 d. rezoliuciją dėl 2019 m. Peticijų komiteto svarstymų rezultatų²¹,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. gruodžio 16 d. rezoliuciją dėl Peticijų komiteto svarstymų 2020 m.²²,
- atsižvelgdamas į Parlamento Peticijų komiteto pranešimo „Bendravimas su piliečiais. Teisė pateikti peticijas, teisė kreiptis į Europos ombudsmeną ir Europos piliečių iniciatyva“ projektą,
- atsižvelgdamas į Peticijų komiteto pranešimą dėl metinio pranešimo apie Europos ombudsmeno 2020 m. veiklą (A9-0342/2021),
- atsižvelgdamas į Peticijų komiteto nuo 2018 m. rengiamus viešuosius klausimus su ES pilietybe susijusiais klausimais, visų pirma į 2021 m. gegužės 26 d. klausymą „Tarpinstituciniai ryšiai nagrinėjant peticijas: Komisijos vaidmuo“, 2020 m. spalio 29 d. klausymą „Sąjungos pilietybė: įgalėjimas, įtrauktis, dalyvavimas“, kuris surengtas kartu su Teisės reikalų komitetu, Konstitucinių reikalų komitetu ir Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų (LIBE) komitetu, 2018 m. vasario 1 d. klausymą „Piliečių teisės po „Brexit’o“, kuris surengtas kartu su Užimtumo ir socialinių reikalų komitetu ir LIBE komitetu, ir 2018 m. vasario 21 d. klausymą „Europos piliečių iniciatyva. Komisijos pasiūlymo dėl naujo Europos piliečių iniciatyvos reglamento vertinimas“, kuris

¹⁴ OL C 425, 2021 10 20, p. 2.

¹⁵ OL C 445, 2021 10 29, p. 70.

¹⁶ OL C 463, 2018 12 21, p. 21.

¹⁷ Priimti tekstai, P9_TA(2021)0366.

¹⁸ Priimti tekstai, P9_TA(2021)0414.

¹⁹ OL C 474, 2021 11 24, p. 82.

²⁰ OL C 270, 2021 7 7, p. 105.

²¹ OL C 445, 2021 10 29, p. 168.

²² Priimti tekstai, P9_TA(2021)0507.

surengtas kartu su Konstitucinių reikalų komitetu,

- atsižvelgdamas į 2020 m. spalio 15 d. Kultūros ir švietimo komiteto ir LIBE komiteto, kartu su Peticijų komitetu, surengtą viešąjį klausymą „*Minority SafePack* – milijonas parašų už įvairovę Europoje“,
  - atsižvelgdamas į 2018 m. lapkričio 27 d. Peticijų komiteto ir Teisės reikalų komiteto kartu surengtą tarpparlamentinį komitetų susitikimą „Parlamentų įgalinimas ir piliečių teisių užtikrinimas įgyvendinant ir taikant Sąjungos teisę“,
  - atsižvelgdamas į Peticijų komiteto prašymu Piliečių teisių ir konstitucinių reikalų teminio skyriaus užsakymu 2019 m., 2020 m. ir 2021 m. atliktus tyrimus „Peticijų, kaip dalyvaujamosios demokratijos priemonės, vaidmens ir poveikio stiprinimas. Per 10 metų nuo Lisabonos sutarties įsigaliojimo įgyta patirtis žvelgiant iš piliečių perspektyvos“ (2021 m. spalio 29 d.), „Kliūtys laisvam vaivorykštės šeimų judėjimui ES“ (2021 m. kovo 8 d.), „Dalyvavimo vietos ir Europos Parlamento rinkimuose kliūtys ES viduje“ (2020 m. rugsėjo 15 d.) ir „2014–2019 m. Parlamento kadencijos Peticijų komiteto laimėjimai ir ateities uždaviniai“ (2019 m. liepos 3 d.),
  - atsižvelgdamas į praktinius seminarus LGBTI+ teisių Europos Sąjungoje ir neįgaliųjų teisių klausimais, kuriuos atitinkamai 2021 m. kovo 22 d. ir 2020 m. spalio 28 d. Peticijų komitetui surengė Piliečių teisių ir konstitucinių reikalų teminis skyrius, atsižvelgdamas į Susitarimą dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos²³ (Susitarimas dėl išstojimo),
  - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnį,
  - atsižvelgdamas į Peticijų komiteto pranešimą (A9-0019/2022),
- A. kadangi ES pilietybė yra vienas iš labiausiai apčiuopiamų ES laimėjimų ir suteikia ES piliečiams tam tikras pagrindines teises, įskaitant laisvą judėjimą Europos Sąjungoje, teisę dalyvauti ES demokratiname gyvenime ir teisę būti apsaugotiems nuo diskriminacijos, kartu užtikrinant lygias galimybes;
- B. kadangi „Brexit’as“ išryškino ES piliečių teisių svarbą ir jų esminį vaidmenį kasdieniame milijonų ES piliečių gyvenime ir Europos Sąjungoje padidino informuotumą apie galimą šių teisių praradimą ir to pasekmes, kaip rodo didelis Jungtinėje Karalystėje gyvenančių ES piliečių ir ES šalyse gyvenančių Jungtinės Karalystės piliečių pateiktų peticijų dėl „Brexit’o“ pasekmių jų, kaip ES piliečių, statusui skaičius;
- C. kadangi teisinė valstybė yra viena iš vertybių, kuriomis grindžiama Sąjunga, ir kadangi jos apsauga užtikrina pagarbą pagrindinėms teisėms ir demokratijai;
- D. kadangi judėjimo laisvė, kuria naudodamasis kiekvienas ES pilietis gali gyventi, dirbti ar studijuoti ir gauti sveikatos priežiūros paslaugas bet kurioje valstybėje narėje, yra

---

²³ OL C 384I, 2019 11 12, p. 1.

vienas iš ES pamatinių principų;

- E. kadangi aktyvus pilietiškumas geriau užtikrinamas, jei tenkinami pagrindiniai piliečių poreikiai; kadangi dėl to minimaliojo darbo užmokesčio teikiama apsauga yra labai svarbi ir būtina sąlyga siekiant ES tikslo nė vieno nepalikti nuošalyje;
- F. kadangi žmonės, patiriantys mažų garantijų darbo ir gyvenimo sąlygas, dažnai jaučiasi marginalizuoti ir mažiau arba visai nedalyvauja socialiniame gyvenime, pilietinėje visuomenėje ir rinkimuose;
- G. kadangi benamiai ne tik gyvena nesaugiomis sąlygomis, bet dažnai turi mažai arba neturi galimybių gauti informacijos apie savo teises ir jų gynimo priemones;
- H. kadangi pažeidžiamų, nepalankioje padėtyje esančių arba nepakankamai atstovaujamų asmenų grupių apibrėžtys valstybėse narėse labai skiriasi ir netgi gali priklausyti nuo politinės ir socialinės padėties valstybėje narėje tam tikru momentu;
- I. kadangi daug tarpvalstybinių ir sezoninių darbuotojų susiduria su sunkiomis, sveikatai kenksmingomis ir nesaugiomis darbo sąlygomis, menkomis darbo vietos garantijomis arba jų nebuvimu ir nepakankama socialine apsauga bei galimybe gauti socialines išmokas arba jų nebuvimu; kadangi daug tarpvalstybinių ir sezoninių darbuotojų yra iš pažeidžiamų socialinių grupių ir regionų; kadangi COVID-19 krizė pablogino esamą nesaugią daugelio tarpvalstybinių ir sezoninių darbuotojų padėtį, todėl atsirado spragų įgyvendinant galiojančius teisės aktus dėl jų apsaugos;
- J. kadangi dėl COVID-19 protrūkio laisvam judėjimui visoje ES kilo daug precedento neturinčių iššūkių, o daugelis valstybių narių kaip neatidėliotinas priemonės nustatė kelionių apribojimus ir vidaus sienų kontrolę; kadangi ES piliečiai pateikė daug peticijų, kuriose išreikštas didelis susirūpinimas dėl nacionalinių neatidėliotinų priemonių poveikio jų laisvei keliauti, dirbti ir studijuoti užsienyje ir jų gebėjimui kurti ir palaikyti tarpvalstybinius šeimos ryšius;
- K. kadangi pandemija daro didelį neigiamą poveikį neįgaliųjų ir pagyvenusių žmonių padėčiai ir labai riboja jų galimybes naudotis savo teisėmis;
- L. kadangi Peticijų komitetas gavo daug peticijų, kuriose išreiškiamas susirūpinimas dėl LGBTIQ asmenų diskriminacijos ES ir konkrečiai vaivorykštinių šeimų (t. y. šeimų, kuriose bent vienas narys yra LGBTIQ) diskriminacijos, visų pirma, naudojantis judėjimo laisve ES, nes tai daro neigiamą poveikį jų vaikų teisėms ir interesams;
- M. kadangi pagal Chartijos 21 straipsnį aiškiai draudžiama bet kokia diskriminacija – dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, etninės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos – ir tai yra pagrindinė ES pilietybės išraiška; kadangi kartu tai yra esminis sėkmingo judėjimo laisvės įgyvendinimo aspektas, kaip nurodyta pirmiau minėtose peticijose;
- N. kadangi apie 50 mln. žmonių ES priklauso tautinėms mažumoms arba mažumų kalbų bendruomenėms; kadangi Komisija nesiėmė jokių teisėkūros veiksmų reaguodama į Europos piliečių iniciatyvą „*Minority SafePack* – milijonas parašų už įvairovę

Europoje“, nepaisydama to, kad ją parėmė didelė dauguma EP narių;

- O. kadangi pilietybės suteikimas bei panaikinimas ir toliau priklauso valstybių narių kompetencijai;
- P. kadangi, kaip nurodyta peticijose, judūs ES piliečiai ir gyventojai, naudodamiesi savo rinkimų teisėmis, vis dar susiduria su sunkumais dėl administracinės naštos, biurokratijos ir kalbos barjero kai kuriose valstybėse narėse, taip pat dėl klaidingos informacijos arba kai kurių valstybių narių valdžios institucijų bendradarbiavimo stokos;
- Q. kadangi neįgalieji, siekdami veiksmingai naudotis savo teise balsuoti ir būti išrinktiems, taip pat teise gauti informaciją apie rinkimų taisykles, procedūras, programas ir dalyvauti diskusijose įvairių negalią turinčių asmenų poreikiams pritaikytu formatu, vis dar susiduria su teisinėmis, praktinėmis ir fizinėmis kliūtimis, todėl jiems ir toliau nepakankamai atstovaujama rinkimuose; kadangi vis dar nėra pakankamai duomenų apie nepakankamai atstovaujama grupių aktyvumą rinkimuose;
- R. kadangi ES piliečių teisė dalyvauti demokratiame ES gyvenime apima ne tik balsavimą ir teisę būti kandidatais Europos Parlamento rinkimuose; kadangi Sutartyse numatytos įvairios dalyvavimo priemonės, kuriomis siekiama skatinti piliečius tiesiogiai dalyvauti ES gyvenime, įskaitant teisę teikti peticijas, teisę kreiptis į Europos ombudsmeną ir teisę pateikti Europos piliečių iniciatyvą;
- S. kadangi kai kuriose ES valstybėse narėse ilgalaikio gyventojų statusą turintys asmenys be pilietybės nėra visapusiškai įtraukti į demokratinį dalyvavimą ir visų pirma neturi teisės dalyvauti savivaldybių ir (arba) Europos Parlamento rinkimuose; kadangi Komisija neparengė rekomendacijos dėl mažumų be pilietybės, pvz., romų, lygybės užtikrinimo: tai faktiškai buvo pasiūlyta Europos piliečių iniciatyvoje „*Minority SafePack* – milijonas parašų už įvairovę Europoje“;
- T. kadangi ES turi apsaugoti Jungtinėje Karalystėje gyvenančius ES piliečius pagal Susitarimą dėl išstojimo;
- U. kadangi vyresnio amžiaus žmonės yra grupė pareigingų piliečių, kurie svariai ir vertingai prisideda prie visuomenės, dalyvaudami savanoriškoje veikloje, socialinėse iniciatyvose ir remdami bei prižiūrėdami priklausomus asmenis;
- V. kadangi siekiant naudotis galimybėmis gauti prekes ir paslaugas, įskaitant viešąsias paslaugas, vis labiau reikalingi skaitmeniniai įgūdžiai;
- W. kadangi skaitmeninė pertvarka suteikia galimybių ir kelia grėsmę visoms kartoms, ypač vyresnio amžiaus žmonėms; kadangi technologiniai pokyčiai gali turėti neigiamą poveikį vyresnio amžiaus žmonėms, kurie neturi pakankamų žinių, įgūdžių ir galimybių naudotis skaitmeninėmis technologijomis; kadangi vyresnio amžiaus žmonės dažnai nukenčia nuo diskriminacijos, smurto, izoliacijos ir vienišumo, atskirties ir ribojamo savarankiškumo dėl to, kad diegiami skaitmeniniai sprendimai, kuriais neatsižvelgiama į jų poreikius;
- 1. atkreipia dėmesį į Komisijos ataskaitą „2020 m. ES pilietybės ataskaita. Galių

piliečiams suteikimas ir jų teisių apsauga“ ir palankiai vertina jos nuolatinį išipareigojimą puoselėti ES piliečių teises, be kita ko, reguliariai vertinant nepalankioje padėtyje esančioms grupėms priklausančių žmonių, įskaitant neįgaliuosius ir vyresnio amžiaus asmenis, galimybes ir kliūtis naudotis pilietinėmis teisėmis; apgailestauja dėl to, kad tik 2 iš 18 Komisijos pasiūlytų veiksmų pobūdis yra teisinis; pabrėžia, kad per ateinančius trejus metus reikia atlikti išsamų ES piliečių teisių vertinimą ir prisiimti aiškiai apibrėžtus ir konkrečius išipareigojimus bei imtis veiksmų ir teisėkūros iniciatyvų; pabrėžia, kad galutinis ataskaitų dėl ES pilietybės teikimo tikslas pagal SESV 25 straipsnyje nustatytą procedūrą būtų imtis konkrečių iniciatyvų, kuriomis būtų siekiama konsoliduoti su pilietybe susijusias teises ir laisves parengiant ES pilietybės statutą, panašų į Europos socialinių teisių ramstį, kuris apimtų pagrindines teises ir laisves, įtvirtintas Chartijoje, socialines teises, nustatytas Europos socialinių teisių ramstyje, ir ES sutarties 2 straipsnyje įtvirtintas vertybes, kaip Europos viešąją erdvę apibrėžiančius elementus, įskaitant, be kita ko, tos viešosios erdvės valdymo modelį, orumą, laisvę, teisinės valstybės principą, demokratiją, pliuralizmą, toleranciją, teisingumą, solidarumą, lygybę ir nediskriminavimą, į kurį būtų atsižvelgta ateityje pertvarkant Sutartis;

2. palankiai vertina tai, kad Komisija vėl daug dėmesio skiria teisinės valstybės principo laikymuisi valstybėse narėse;
3. pabrėžia, kad nepriklausomi teismai, teisė kreiptis į teismą, saviraiškos laisvė, taip pat laisvė susipažinti su informacija, ją gauti ir skleisti bei žiniasklaidos pliuralizmas yra nepaprastai svarbūs teisinės valstybės komponentai; ragina Komisiją išsaugoti šias kertines ES vertybes, kai jas pažeidžia valstybės narės;
4. atkreipia dėmesį į tai, kad bet kokios priemonės, kuriomis pažeidžiama teisė į privatumą ir asmens duomenų apsauga, turi ne tik turėti teisinį pagrindą, bet ir būti būtinos bei proporcingos, kaip reikalaujama Bendrajame duomenų apsaugos reglamente ir Chartijoje;
5. primena, kad judėjimo laisvė, nors ir yra ES projekto pagrindas, labai nukentėjo nuo beprecedentės sveikatos krizės, kurią sukėlė COVID-19 protrūkis, ir ja susijusių nacionalinių neatidėliotinių priemonių, įskaitant kelionių apribojimus ir laikiną vidaus sienų kontrolės atnaujinimą; pakartoja, kad šios priemonės, kaip matyti iš daugybės pateiktų peticijų, padarė didelį neigiamą poveikį asmeniniam gyvenimui, darbui, šeimoms ir ekonominėms bei socialinėms sąlygoms; pabrėžia, kad visos nacionalinės neatidėliotinos priemonės turėtų būti proporcingos pradiniam jų tikslui suvaldyti COVID-19 protrūkį; atsižvelgdamas į tai, ragina Komisiją toliau stebėti kovos su COVID-19 priemones ir jų poveikį ES piliečių teisėms; primygtinai ragina valstybes nares palaiapsniui atsisakyti nacionalinių neatidėliotinių priemonių, kai tik jos tampa nebereikalingos; pabrėžia, kad COVID-19 pandemija daro neigiamą poveikį piliečių, ypač jaunimo ir vyresnio amžiaus žmonių, gerovei ir psichinei sveikatai;
6. primena, kad Jungtinės Karalystės išstojimas iš ES labiausiai paveikė Jungtinėje Karalystėje gyvenančius ES piliečius ir vienoje iš 27 ES valstybių narių gyvenančius Jungtinės Karalystės piliečius pereinamojo laikotarpio pabaigoje; ragina Komisiją atidžiai stebėti, ar tinkamai įgyvendinama Susitarimo dėl išstojimo antra dalis dėl piliečių teisių, siekiant visapusiškai ir veiksmingai apsaugoti piliečių, kurie pasinaudojo

judėjimo laisve iki pereinamojo laikotarpio pabaigos, teises;

7. yra susirūpinęs dėl daugybės kliūčių, su kuriomis vaivorykštės šeimos vis dar susiduria, kai naudojami savo teise persikelti į kitą valstybę narę, nes skiriasi tos pačios lyties porų ir jų tėvų ir vaikų santykių pripažinimo nacionaliniai teisės aktai; primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares įgyvendinti rekomendacijas, išdėstytas Parlamento rezoliucijoje dėl LGBTIQ asmenų teisių Europos Sąjungoje, įskaitant jo raginimą Komisijai išnagrinėti, ar visos valstybės narės laikosi 2018 m. birželio 5 d. Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-673/16 Relu Adrian Coman ir kt. prieš Inspectoratul General pentru Imigrări ir Ministerul Afacerilor Interne²⁴, ir įtraukti šį sprendimą į būsimą 2009 m. gairių dėl laisvo judėjimo peržiūrą;
8. apgailestauja dėl to, kad tėvai ir vaikai įvairiose valstybėse narėse turi nevienodas galimybes kreiptis į teismą gyvenimo skyrium ar skyrybų atveju – dėl to šimtai ES gyvenančių tėvų kreipėsi į Peticijų komitetą prašydami juos paremti jų šeimos ginčiuose, turinčiuose tarpvalstybinį elementą, ir tėvų vykdomo vaikų grobimo atvejais; ragina Komisiją ir valstybes nares pradėti taikyti nediskriminacines bylų dėl vaikų tarpvalstybinės globos stebėsenos sistemas, kuriomis būtų visapusiškai gerbiamos pagrindinės vaiko teisės;
9. primena, kad judėjimo laisvei grėsmė kyla ne tik dėl svarbių pasaulinių įvykių; apgailestaudamas pažymi, kad, kaip matyti iš daugelio šiuo klausimu gautų peticijų, ES piliečiai, ilgalaikiai gyventojai, kurie yra kitos valstybės narės piliečiai, ir ES piliečių šeimos nariai, kurie nėra ES piliečiai, persikeldami į kitą valstybę narę vis dar susiduria su teisinėmis, administracinėmis ir praktinėmis kliūtimis, visų pirma susijusiomis su leidimo gyventi procedūromis, civiliniais ar socialiniais klausimais, pvz., šeimos teise ar pensijomis, socialinės apsaugos sistemų koordinavimu, galimybe naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, sveikatos draudimu, švietimu ir mokesčių režimais bei profesinių kvalifikacijų pripažinimu; pabrėžia, kad šios kliūtys dažnai apima diskriminacinius administracinius reikalavimus arba savavališkus reikalavimus pateikti dokumentus, kurie paprastai nėra išduodami kitose valstybėse narėse; pabrėžia, kad šios kliūtys dažnai atsiranda dėl to, kad nėra aiškios tam tikrų Laisvo judėjimo direktyvos sąvokų, pvz., „visaverčio sveikatos draudimo“ ir „pakankamų išteklių“, apibrėžties; ragina Komisiją, vykdamą Laisvo judėjimo direktyvos įgyvendinimo stebėseną, įtraukti diskriminacinę administracinę praktiką valstybėse narėse, ypač vietos lygmeniu, imtis būtinų vykdymo užtikrinimo veiksnių siekiant kovoti su tokia praktika ir savo peržiūrėtose gairėse paaiškinti sąvokas, kurios nėra aiškiai apibrėžtos Laisvo judėjimo direktyvoje; be to, ragina Komisiją ir valstybes nares skatinti tolesnį bendradarbiavimą tais atvejais, kai darbuotojai gauna išmokas ir moka įmokas skirtingose ES valstybėse narėse, stiprinant skirtingų socialinės apsaugos tarnybų keitimąsi informacija tarpvalstybinio lygmeniu, kad apskaičiuojant teises į pensiją būtų deramai atsižvelgta į visas įmokas;
10. ragina valstybes nares įdiegti koordinavimo ir bendradarbiavimo priemones siekiant veiksmingai spręsti automobilių registravimo dvigubo apmokestinimo, diskriminavimo mokesčių srityje ir dvigubo apmokestinimo tarpvalstybinio mastu problemas ir labiau atsižvelgti į realią tarpvalstybinio darbuotojų judumo padėtį; mano, kad esamais

---

²⁴ 2018 m. birželio 5 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Relu Adrian Coman ir kt. prieš Inspectoratul General pentru Imigrări ir Ministerul Afacerilor Interne, C-673/16, EU:C:2018:385.

dvišaliais mokesčių susitarimais arba vienašaliais valstybių narių veiksmis dvigubo apmokestinimo problemos sprendžiamos nepakankamai ir norint ją išspręsti reikia suderintų ir savalaikių veiksmų ES lygmeniu;

11. pabrėžia, kad bepilietybė yra kliūtis naudotis ES piliečių teisėmis; apgailestauja dėl to, kad ES ilgalaikio gyventojų statusas nesuteikia daug teisių ir kad valstybės narės gali apriboti laisvą asmenų judėjimą; yra labai susirūpinęs dėl to, kad pagal ES *acquis* nuo diskriminacijos yra apsaugomi tik ES piliečiai; pabrėžia, kad dėl to asmenys be pilietybės, turintys ilgalaikio gyventojų statusą, negali naudotis laisvu asmenų ar paslaugų judėjimu, jiems netaikomas Vizų kodeksas ir jie negali naudotis teisėmis, lygiavertėmis Reglamente „Briuselis IIa“ nustatytoms teisėms; ragina Komisiją persvarstyti Tarybos direktyvą 2003/109/EB ir sudaryti galimybes suderinti ES ilgalaikio gyventojų statusą su ES piliečio statusu;
12. siūlo nustatyti bendras ES pilietybės suteikimo taisykles, kurios būtų taikomos visose valstybėse narėse;
13. palankiai vertina Komisijos pranešimą, kad ji peržiūrės konsulinės apsaugos taisykles; ragina Komisiją į šią peržiūrą įtraukti konsulinės apsaugos prieinamumo įvairių negalią turintiems asmenims vertinimą; primygtinai ragina Komisiją užtikrinti pagalbą neatstovaujama valstybių narių ES piliečiams; primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares įtraukti asmenų, kuriems valstybė narė išdavė kelionės dokumentą, teisę į konsulinę apsaugą, net jei jie nėra tos valstybės piliečiai;
14. primena, kad minimalusis darbo užmokestis turi atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant, kad būtų įgyvendintas Europos socialinių teisių ramstis ir nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje; atkreipia dėmesį į mažų garantijų sąlygas, kurias patiria tarpvalstybiniai ir sezoniniai darbuotojai, ypač prasidėjus COVID-19 krizei; ragina Komisiją ir valstybes nares spręsti pažeidžiamumo problemas, su kuriomis dėl COVID-19 krizės susiduria tarpvalstybiniai ir sezoniniai darbuotojai migrantai, ir užtikrinti, kad visiems darbuotojams ES būtų suteikta aukšto lygio socialinė apsauga ir teisingas, tinkamai apmokamas darbas, be kita ko, užtikrinant veiksmingą Sąjungos teisės, susijusios su darbo jėgos judumu ir teise į vienodą užmokestį už vienodą ar vienodos vertės darbą, taikymą ir vykdymo užtikrinimą; mano, kad šis požiūris yra nepaprastai svarbus siekiant užkirsti kelią ES piliečių marginalizacijai, įgalinti juos visapusiškai ir aktyviai dalyvauti mūsų demokratijoje ir apsaugoti jų teises, kurias suteikia ES pilietybė;
15. pažymi, kad tai, jog stokojama neįgaliųjų statuso tarpusavio pripažinimo mechanizmo, yra viena iš priežasčių, dėl kurių neįgalieji patiria sunkumų naudodamiesi savo teisėmis į laisvą judėjimą ir galimybes gauti išsilavinimą, darbą ir kultūros vertybes; pritaria tam, kad būtų sukurta tarpusavyje pripažįstama ES neįgaliojo kortelė, siekiant užtikrinti vienodas galimybes visoje ES gauti tam tikras išmokas; ragina Komisiją ir valstybes nares pradėti taikyti ES neįgaliojo kortelę siekiant užtikrinti neįgaliųjų judėjimo laisvę;
16. primygtinai ragina visas valstybes nares ratifikuoti Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją ir pasirašyti jos protokolą; primygtinai ragina Komisiją, atsižvelgiant į šios konvencijos ratifikavimą, imtis priemonių, kurių reikia, kad neįgalieji galėtų naudotis visomis savo, kaip ES piliečių, teisėmis be jokios diskriminacijos;
17. yra susirūpinęs dėl benamių marginalizacijos, nes jie gyvena sudėtingomis sąlygomis ir

jiems trūksta informacijos; ragina valstybes nares imtis priemonių siekiant apsaugoti benamius ir jų teises, pasiekti juos vykdant informavimo apie šias priemones kampanijas ir taip palengvinti jų įtrauktį į socialinį ir politinį gyvenimą bei pilietinę visuomenę;

18. palankiai vertina Komisijos ketinimą, paskelbtą jos 2020 m. ES pilietybės ataskaitoje, atnaujinti direktyvas dėl judžių ES piliečių balsavimo teisių vietos savivaldos ir Europos Parlamento rinkimuose (Tarybos direktyvos 94/80/EB ir 93/109/EB); atsižvelgdamas į tai, pabrėžia, kad reikia skubiai pašalinti visas kliūtis ir sunkumus, trukdančius judiems ES piliečiams, įskaitant neįgaliuosius, naudotis balsavimo teisėmis, teikti daugiau informacijos apie vietos savivaldos ir Europos Parlamento rinkimus ir balsavimo procedūras ir sudaryti tam palankesnes sąlygas (galbūt pasitelkiant visapusiškai prieinamą bendrą ES masto informacinę platformą), skatinti valstybes nares, visų pirma vietos lygmeniu, sudaryti palankesnes sąlygas judiems ES piliečiams naudotis balsavimo teisėmis, taip pat išnagrinėti ir įgyvendinti nuotolinio balsavimo galimybes, įskaitant elektroninį balsavimą, siekiant padidinti demokratinį dalyvavimą ir sudaryti jam palankesnes sąlygas; pabrėžia, kad nuotolinio balsavimo tikslais valstybės narės turi užtikrinti elektroninių ir interneto sistemų projektavimo ir diegimo skaidrumą, galimybę atlikti fizinius ar elektroninius perskaičiavimus nepakenkiant balsavimo slaptumui ir asmens duomenų apsaugai, laikantis taikytinos Sąjungos teisės; primena, kad kai kuriose valstybėse narėse neįgaliesiems, kuriems taikomos apsaugos priemonės, pvz., globa, automatiškai neleidžiama dalyvauti politiniame gyvenime, todėl jiems nesuteikiama teisė balsuoti; pabrėžia, kad reikia atsisakyti šio drastiško sprendimo ir pereiti prie paramos neįgaliesiems pasirinktose gyvenimo srityse; atsižvelgdamas į tai, palankiai vertina Komisijos pareiškimą, jog ji bendradarbiaus su valstybėmis narėmis ir Parlamentu, kad garantuotų, kad neįgalieji galėtų naudotis politinėmis teisėmis tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir kiti asmenys, ir visų pirma užtikrintų, kad šia teise būtų naudojama per kitus Europos Parlamento rinkimus;
19. ragina Komisiją ir valstybes nares Europos bendradarbiavimo rinkimų klausimais tinkle keistis geriausia patirtimi, kaip patenkinti konkrečius nepalankioje padėtyje esančių piliečių grupių rinkimų poreikius, ir ją skatinti, siekiant padidinti jų dalyvavimą rinkimuose ir užtikrinti, kad jie galėtų veiksmingai naudotis savo balsavimo teisėmis per kitus Europos Parlamento rinkimus; atsižvelgdamas į tai pabrėžia, kad reikia rinkti išsamius duomenis apie nepakankamai atstovaujамų rinkėjų kategorijas ir susitarti dėl nepalankioje padėtyje esančių grupių, kurios gali apimti tokias grupes kaip LGBTIQ asmenys, migrantai ir pabėgėliai, asmenys iš mažas pajamas gaunančių namų ūkių, rasinės, etninės ar kalbinės mažumos ir neįgalieji, pagrindinių bendrų apibrėžčių;
20. be to, primena, kad dažna peticijų tema yra užsienyje gyvenančių ES piliečių rinkimų teisės; pažymi, kad kelios valstybės narės atima iš savo piliečių teisė balsuoti nacionaliniuose parlamento rinkimuose, kai jie persikelia į kitą ES šalį; mano, kad ES piliečių balsavimo teisės praradimas dėl to, kad jie gyvena užsienyje, taip pat jų teisės balsuoti gyvenamosios vietos šalies nacionaliniuose rinkimuose nepripažinimas gali trukdyti judėjimo laisvei ir gali reikšti, kad nesuteikiama pagrindinė teisė dalyvauti politiniame gyvenime; pabrėžia, kad keliose valstybėse narėse ilgalaikiai gyventojai, kurie yra kitos ES valstybės narės piliečiai, neturi balsavimo teisės į vietos ir Europos Parlamento rinkimus;

21. pabrėžia, kad daugiau kaip 60 proc. viešose konsultacijose dėl 2020 m. Europos pilietybės ataskaitos dalyvavusių respondentų manė, kad nepakankamai stengiamasi informuoti piliečius apie jų ES piliečių teises; ragina Komisiją ir valstybes nares geriau informuoti ES piliečius apie jų teises ir pareigas įvairią negalią turintiems asmenims prieinama forma ir užtikrinti, kad galimybės naudotis šiomis teisėmis būtų vienodai paisoma jų kilmės šalyje ir bet kurioje kitoje valstybėje narėje; pabrėžia, kad svarbu turėti šalies lygmens interneto svetaines, kuriose būtų paaiškintos ES piliečių teisės ir kaip susisiekti su EP nariais bei stebėti jų balsavimą ir sprendimus;
22. ragina valstybes nares mokyklų programose daugiau dėmesio skirti politiniam švietimui apie ES reikalus, be kita ko, ES piliečių teises, ir atitinkamai pritaikyti mokytojų mokymą; mano, kad valstybės narės savo švietimo sistemose turi skatinti mokyklų vizitus į ES institucijas; pabrėžia, kad prieinamas švietimas atlieka nepaprastai svarbų vaidmenį teikiant informaciją būsimiems piliečiams;
23. pripažįsta, kad dėl dabartinės ES dalyvaujamosios sistemos struktūros žmonėms gali kilti abejonių dėl to, kuris kanalas labiau atitinka jų poreikius, ir tai juos gali atgrasyti nuo naudojimosi turimomis priemonėmis, kad susisiektų su ES institucijomis; ragina Komisiją ir valstybes nares nustatyti tinkamas priemones siekiant užtikrinti, kad ES piliečiai ir gyventojai būtų visapusiškai informuojami apie jų teisę teikti peticijas Parlamentui ir jų teisę kreiptis į Europos ombudsmeną norint užtikrinti savo teises ir pranešti apie bet kokius pažeidimus, laikantis Chartijos 44 straipsnio ir SESV 227 straipsnio nuostatų;
24. ragina sukurti internetinę vieno langelio principu veikiančią interneto svetainę, kuri sutelktų visas ES dalyvaujamas priemones ir teiktų informaciją, konsultacijas ir paramą bendradarbiavimo su ES klausimais visomis oficialiosiomis ES kalbomis ir įvairią negalią turintiems asmenims prieinama forma, taip padedant naudotojams nustatyti tinkamiausią kanalą ir juo naudotis, siekiant priartinti piliečius prie ES ir sustiprinti jų demokratinį dalyvavimą; tikisi, kad tokia vieno langelio principu veikianti svetainė racionalizuos įvairių dalyvaujamųjų priemonių naudojimą ir tuo pačiu padės visapusiškai panaudoti jų potencialą;
25. primena, kad remia Konferenciją dėl Europos ateities; yra tvirtai įsitikinęs, kad konferencija suteikia galimybę dalyvauti ES demokratiame procese pagal principą „iš apačios į viršų“; pakartoja savo raginimą konferencijoje parengti konkrečias rekomendacijas, į kurias institucijos turėtų atsižvelgti ir kurias turėtų paversti veiksmais; ragina visus konferencijos dalyvius užtikrinti, kad būtų imamasi tikrų tolesnių veiksmų atsižvelgiant į konferencijos rezultatus;
26. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją ir Peticijų komiteto pranešimą Tarybai, Komisijai, Europos ombudsmenei, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams, jų peticijų komitetams ir nacionaliniams ombudsmenams arba panašioms kompetentingoms įstaigoms.

AIŠKINAMOJI DALIS

ES pilietybė yra vienas iš labiausiai apčiuopiamų Europos Sąjungos laimėjimų ir yra bendros Europos tapatybės, grindžiamos lygybe, nediskriminavimu ir įtrauktimi, pagrindas.

Naujausioje greitojoje „Eurobarometro“ apklausoje 8 iš 10 respondentų žinojo apie savo piliečių teises ir apskritai respondantai labai pritarė judėjimo laisvei ir didesnėms judžių piliečių rinkimų teisėms, nurodydami ES piliečių teisių populiarumą. Todėl labai svarbu, kad ES institucijos aktyviai užtikrintų, jog ES piliečių teisės nebūtų jokių būdu, pavidalu ar forma pažeidžiamos. Tam reikia stebėti bet kokius pažeidimus ir imtis konkrečių veiksmų, kuriais būtų galima pašalinti bet kokius trūkumus.

Dėl COVID-19 sveikatos krizės atsirado kliūčių naudotis teisėmis ir ši krizė išryškino šių teisių svarbą milijonų ES piliečių kasdieniame gyvenime, kaip matyti iš daugybės Parlamento gautų peticijų. Neatidėliotinos priemonės turėjo didelį poveikį ir, nors dažnai jos buvo pagrįstos, būtina, kad tokios priemonės būtų tik laikinos.

Judėjimo laisve, kuri yra ES pilietybės kertinis akmuo, dažnai vis dar turi pasinaudoti didelė žmonių grupė. Reikia imtis konkrečių veiksmų siekiant užtikrinti, kad visiems piliečiams ir ilgalaikiams gyventojams būtų sudarytos vienodos sąlygos, atsižvelgiant į jų teises, suteiktas ES sutartimis.

ES piliečiai gali naudotis keliomis priemonėmis, suteikiančiomis jiems galimybę dalyvauti ES demokratiame procese. Tačiau dėl to, kad šios priemonės yra pateikiamos skirtingose platformose, jomis naudotis ES piliečiams gali būti sudėtinga. Siekiant skatinti aktyvesnį dalyvavimą ES demokratiame procese ir aktyviau naudotis dalyvaujamosiomis priemonėmis, turime sudaryti palankesnes sąlygas naudotis šiomis platformomis, be kita ko, sukuriant vieną platformą, kurioje būtų pateikiama informacija apie kiekvienos priemonės konkretų tikslą ir teikiamą naudą.

Iš visų dalyvavimo Europos demokratiame procese ES piliečių teisių teisė teikti peticijas yra seniausiai egzistuojanti, lengviausia prieinama, vartotojui patogusia ir plačiausio masto ES dalyvaujamosios demokratijos priemonė, suteikianti galimybę ES piliečiams ir gyventojams tiesiogiai atkreipti savo išrinktų atstovų dėmesį į jiems rūpimus klausimus, ypač dėl ES teisės taikymo nacionaliniu ir vietos lygmenimis, ir dėl problemų, susijusių su kasdieniu naudojimu savo teisėmis. Taigi, peticijos atlieka esminį vaidmenį sudarant sąlygas Komisijos ir valstybių narių politinei priežiūrai, taip pat prisidedant prie teisėkūros ir politikos darbotvarkės rengimo ES lygmeniu. Todėl tenka apgailestauti, kad, kaip ir 2017 m. ES pilietybės ataskaitoje, Komisijos 2020 m. ES pilietybės ataskaitoje nepateikiamas išsamus teisės teikti peticijas vertinimas.

INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ ATSAKINGAME KOMITETE

Priėmimo data	27.1.2022
Galutinio balsavimo rezultatai	+ : 31 - : 3 0 : 0
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Alex Agius Saliba, Andris Ameriks, Marc Angel, Margrete Auken, Alexander Bernhuber, Markus Buchheit, Ryszard Czarnecki, Tamás Deutsch, Francesca Donato, Eleonora Evi, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Emmanouil Fragkos, Malte Gallée, Gianna Gancia, Alexis Georgoulis, Peter Jahr, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Cristina Maestre Martín De Almagro, Dolors Montserrat, Ulrike Müller, Emil Radev, Sira Rego, Alfred Sant, Massimiliano Smeriglio, Yana Toom, Loránt Vincze, Michal Wiezik, Tatjana Ždanoka, Kosma Złotowski
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Demetris Papadakis, Ramona Strugariu, Marie-Pierre Vedrenne

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS ATSAKINGAME KOMITETE

31	+
ECR	Ryszard Czarnecki, Emmanouil Fragkos, Kosma Złotowski
NI	Francesca Donato
PPE	Gheorghe Falcă, Dolors Montserrat, Loránt Vincze, Radan Kanev, Emil Radev, Agnès Evren, Peter Jahr, Stelios Kympouropoulos, Alexander Bernhuber
Renew	Michał Wiezik, Ramona Strugariu, Marie-Pierre Vedrenne, Ulrike Müller, Yana Toom
S&D	Andris Ameriks, Demetris Papadakis, Marc Angel, Alfred Sant, Cristina Maestre Martín De Almagro, Alex Agius Saliba, Massimiliano Smeriglio
The Left	Sira Rego, Alexis Georgoulis
Verts/ALE	Margrete Auken, Eleonora Evi, Malte Gallée, Tatjana Ždanoka

3	-
ID	Gianna Gancia, Markus Buchheit
NI	Tamás Deutsch

0	0

Sutartiniai ženklai:

+ : už

- : prieš

0 : susilaikė